Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
M. SZPUNAR
представено на 7 април 2022 година[1]

Дело C-163/21

AD и др.
срещу
PACCAR Inc.,
DAF TRUCKS NV,
DAF Trucks Deutschland GmbH

(Преюдициално запитване, отправено от Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona (Търговски съд № 7, Барселона, Испания)

„Преюдициално запитване — Правила за уреждане на искове за обезщетение за вреди по националното право за нарушения на разпоредбите на правото на държавите членки и на Европейския съюз в областта на конкуренцията — Тайни споразумения относно определянето на цени и увеличението на брутните цени за камиони в Европейското икономическо пространство — Изготвяне ex novo на доказателства, които са от значение за делото и позволяват да се определят количествено изкуственото увеличение на цените и претърпените вреди“

I. Въведение

1. Директива 2014/104/ЕС[2] цели да хармонизира по-специално правилата за представяне на доказателства в контекста на прилагане от страна на частноправни субекти („private enforcement“) на правото на Европейския съюз в областта на конкуренцията. В този контекст способността на страните в производства, свързани с иск за обезщетение за вреди, да упражняват ефективно своите права може да зависи от възможността за достъп до релевантни доказателства. Страната, която носи тежестта на доказване обаче, невинаги разполага с такива доказателства или с лесен достъп до тях[3].

[1] Език на оригиналния текст: френски.

[2] Директива на Европейския парламент и на Съвета от 26 ноември 2014 година относно някои правила за уреждане на искове за обезщетение за вреди по националното право за нарушения на разпоредбите на правото на държавите членки и на Европейския съюз в областта на конкуренцията (ОВ L 349, 2014 г., стр. 1).

[3] Вж. точка 9 от Съобщение относно защитата на поверителна информация от националните съдилища в производства за прилагане от страна на частноправни субекти на правото на ЕС в областта на конкуренцията (ОВ C 242, 2020 г., стр. 1).

2. Ответната страна понякога също може да не разполага с доказателства от значение за делото, поради това че такива доказателства все още не съществуват. За да изпълни искане за представяне на такива доказателства, тази страна ще трябва да ги изготви ex novo, като обобщи или систематизира намиращи се у нея информация, знания или данни.

3. Това е контекстът на настоящото преюдициално запитване, което дава повод на Съда да изясни въпроса дали с оглед на Директива 2014/104 страна в производството може да поиска да се разпореди на ответната страна да представи доказателства, които същата трябва да изготви ex novo.

II. Правна уредба

А. Правото на Съюза

4. Член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 предвижда следното:

„Държавите членки гарантират, че при производство, свързано с иск за обезщетение за вреди в Съюза, образувано по искане на ищец, който е представил мотивирано изложение, съдържащо разумно достъпни факти и доказателства, които са достатъчни да подкрепят основателността на претенцията му за претърпени вреди, националните съдилища могат да разпоредят ответникът или трето лице да представят доказателствата от значение за делото, които са под техен контрол, при условията, предвидени в настоящата глава. Освен това държавите членки гарантират, че по искане на ответника националните съдилища могат да разпоредят представяне на доказателствата от значение за делото от ищеца или трето лице.

[…]“.

Б. Испанското право

5. Директива 2014/104 е транспонирана в испанското право с Real Decreto-ley 9/2017, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores (Кралски декрет-закон 9/2017 за транспониране на директиви на Европейския съюз в областта на финансите, търговията, здравеопазването и движението на работниците) от 26 май 2017 г. (BOE, бр. 126 от 27 май 2017 г.).

III. Фактическите обстоятелства и главното производство

6. На 19 юли 2016 г. Европейската комисия приема Решение C(2016) 4673 окончателен относно производство по член 101 [ДФЕС] и член 53 от Споразумението за Европейското икономическо пространство (ЕИП) (Дело AT.39824 — Камиони) (ОВ C 108, 2017 г., стр. 6, наричано по-нататък „решението от 19 юли 2016 г.“). Ответниците в главното производство PACCAR Inc, DAF TRUCKS NV и DAF Trucks Deutschland GmbH са сред адресатите на това решение.

7. С това решение Комисията обявява, че е налице картел, в който участват петнадесет международни производители на камиони, по отношение на две категории стоки, а именно камиони с тегло между 6 и 16 тона и такива с тегло над 16 тона, както несъчленени, така и влекачи.

8. От решението от 19 юли 2016 г. следва, без запитващата юрисдикция да го уточнява, че спрямо ответниците в главното производство нарушението на член 101 ДФЕС е установено за периода от 17 януари 1997 г. до 18 януари 2011 г.

9. На 25 март 2019 г. ищците в главното производство AD и др., които са закупили камиони, които могат да попаднат в обхвата на нарушението, за което се отнася решението от 19 юли 2016 г., искат достъп до доказателствата, с които разполагат ответниците в главното производство, в съответствие с член 283 bis от Ley de Enjuiciamiento Civil (Граждански процесуален кодекс). В това отношение те изтъкват необходимостта да получат някои доказателства с цел да определят количествено размера на изкуственото увеличение на цените, и по-специално да сравнят препоръчителните цени преди, по време на и след периода на съществуване на картела. Искането им се отнася по-конкретно до достъпа, първо, до списъка на моделите, произведени през периода от 1 януари 1990 г. до 30 юни 2018 г., систематизирани по години и с оглед на определени характеристики, второ, до трансферните цени от производителя (брутни цени) за всеки модел от включените в този списък и трето, до „total delivery cost“ за тези модели.

10. Ответниците в главното производство възразяват срещу това искане, като изтъкват по-специално, че някои от поисканите документи трябва да бъдат изготвени ad hoc.

11. В отговор на въпрос относно възможността да се сезира Съдът с преюдициален въпрос, ответниците в главното производство посочват, че исканията за представяне по член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 не могат да се отнасят до доказателства, които все още не съществуват. Следователно не може да се иска изготвянето на доказателства съгласно този член, тъй като в съответствие с принципите на необходимост, пропорционалност и минимална обременителност такова изготвяне би могло да предполага прекомерна тежест за ответната страна, надхвърляща обичайно свързаната с представянето на документи. От своя страна ищците в главното производство поддържат обратното тълкуване на тази разпоредба.

IV. Преюдициалното запитване и производството пред Съда

12. При тези обстоятелства с акт от 21 февруари 2020 г., постъпил в Съда на 11 март 2021 г., Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona (Търговски съд № 7, Барселона, Испания) решава да спре производството и да постави на Съда следния въпрос:

„Трябва ли член 5, параграф 1 от [Директива 2014/104] да се тълкува в смисъл, че представянето на доказателства от значение за делото се отнася единствено до вече съществуващи документи, намиращи се под контрола на ответника или на трето лице, или напротив, трябва да се възприеме тълкуването, че тази разпоредба обхваща и възможността за представяне на документи, които страната, до която се отнася искането за информация, трябва да изготви ex novo посредством обобщаване или систематизиране на информация, знания или данни, намиращи се у страната?“.

13. Писмени становища представят страните в главното производство, испанското и нидерландското правителство, както и Комисията. Съдебно заседание не е проведено.

V. Анализ

14. С единствения си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 трябва да се тълкува в смисъл, че представянето на доказателства от значение за делото се отнася единствено до вече съществуващи документи, намиращи се под контрола на ответника или на трето лице, или напротив, трябва да се възприеме тълкуването, че тази разпоредба обхваща и възможността за представяне на документи, които страната, до която се отнася искането за информация, трябва да изготви ex novo посредством обобщаване или систематизиране на намиращи се у нея информация, знания или данни.

15. Преди да се пристъпи към разглеждането на този въпрос, най-напред следва да се разгледа допустимостта на настоящото преюдициално запитване, а след това и приложимостта на Директива 2014/104 към главното производство.

A. По допустимостта

16. Ищците в главното производство считат, че преюдициалното запитване трябва да се приеме за недопустимо. Всъщност според тях това запитване се отнася до хипотезата, в която нарушителят трябва да изготви документи ex novo. В случая обаче такова изготвяне не било необходимо, за да се изпълни разглеждането в главното производство искане за представяне на доказателства.

17. Без да поставят под въпрос допустимостта на настоящото преюдициално запитване, ответниците в главното производство посочват, че член 6, параграф 1 от Директива 2004/48/ЕО[4] позволява да се разпореди представянето на доказателства, които се намират под контрола на противостоящата страна. Те припомнят, че според Комисията тази разпоредба може да наложи задължение на страна да потърси доказателства в рамките на собствената си организация, включително в отделни правни субекти под неин контрол[5]. Според ответниците в главното производство същото важи и за Директива 2014/104. Те обаче изтъкват, че за да изпълнят искането, подадено пред запитващата юрисдикция, те трябва да изготвят не несъществуващо писмено доказателство, а информация ex novo.

18. Що се отнася до тези два довода, следва да отбележа, че запитващата юрисдикция наистина посочва само че искането за представяне на доказателства в случая обхваща документи, които така, както са поискани, *може* все още да не съществуват, а да изискват действия по съставянето им.

19. Следва обаче да се припомни, че въпросите относно правото на Съюза се ползват с презумпция за релевантност и че Съдът по принцип е длъжен да се произнесе.

[4] Директива на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост (ОВ L 157, 2004 г., стр. 45; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 2, стр. 56).

[5] Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно някои правила за уреждане на искове за обезщетение по националното право за нарушения на разпоредбите на правото на държавите членки и на Европейския съюз в областта на конкуренцията (COM(2013) 404 окончателен).

20. Освен това, след като в рамките на производство по член 267 ДФЕС единствено запитващата юрисдикция е компетентна да установи и прецени обстоятелствата по спора, с който е сезирана, по принцип Съдът трябва да прецени само обстоятелствата, които запитващата юрисдикция е решила да му представи, и следователно е длъжен да се придържа към положението, което запитващата юрисдикция счита за установено, и не би могъл да бъде обвързан от хипотезите, формулирани от една от страните в главното производство [6].

21. От това следва, че настоящото преюдициално запитване е допустимо.

Б. По приложимостта на Директива 2014/104

22. Въпросът за приложимостта на Директива 2014/104 към делото в главното производство изглежда не поражда съмнения у запитващата юрисдикция и не е предмет на обсъждане между заинтересованите страни в производството пред Съда. Въпреки това ще разгледам този въпрос, тъй като с оглед на някои неясноти във връзка с обстоятелствата по делото в главното производство съществува съмнение относно приложимостта ratione materiae и ratione temporis на посочената директива към това дело.

1. По приложимостта на Директива 2014/04 ratione materiae

а) Изложение на проблема

23. Запитващата юрисдикция посочва, че искането за представяне на доказателства е подадено в съответствие с член 283 bis от Code de procédure civile (Граждански процесуален кодекс) вследствие на решението от 19 юли 2016 г.

24. В това отношение следва да отбележа, че според някои анализатори искане за представяне на доказателства в съответствие с член 283 bis от Code de procédure civile (Граждански процесуален кодекс) може да се подаде и преди предявяването на иск по същество [7]. В този случай страната, формулирала това искане, трябва в срок от 20 дни да предяви иск по същество [8].

25. От настоящото преюдициално запитване не става ясно дали разглежданото в главното производство искане за представяне на доказателства е формулирано във връзка с производство, по което запитващата юрисдикция вече е била сезирана с иск за обезщетение за вреди. Видно е само че в подкрепа на това искане ищците в главното производство изтъкват, че са изпълнени всички условия, необходими за да се прецени разумно вероятната основателност на планираните искове за обезщетение („acciones de daños que se pretenden ejercitar“).

6 Вж. по-специално решение от 2 април 2020 г., Coty Germany (C-567/18, EU:C:2020:267, т. 22).

7 Вж. *Marcos*, F. Transposition of the Antitrust Damages Directive into Spanish Law. — Working Paper IE Law School, 2018, AJ8-241-I, p. 28. Изглежда съгласно тази разпоредба от испанското право и според този автор става въпрос за срок от 20 дни, считано от датата, на която искането за представяне на доказателства е уважено.

8 Съгласно член 283 bis, буква е) от Code de procédure civile (Граждански процесуален кодекс) при непредявяване на иск по същество националната юрисдикция осъжда служебно страната, поискала представянето на доказателства, да заплати съдебните разноски и обявява, че същата е отговорна за вредите, причинени на лицето, срещу което са били предприети мерките.

26. Без да засягат изрично въпроса дали разглежданото в главното производство искане за представяне на доказателства е формулирано във връзка с производство, по което запитващата юрисдикция вече е била сезирана с иск за обезщетение за вреди, ищците в главното производство посочват, че процедурата в основата на настоящото преюдициално запитване е за достъп до доказателствени средства.

27. Испанското правителство обаче посочва, че ищците в главното производство са предявили иск за обезщетение за вреди на основание решението от 19 юли 2016 г. В тази връзка Комисията изтъква, че според нея запитващата юрисдикция иска да се установи как следва да се тълкува член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 в контекста на иск за обезщетение за вреди поради нарушение на правилата в областта на конкуренцията. Що се отнася до ответниците в главното производство, те посочват, макар и не съвсем еднозначно, че преюдициалното запитване е отправено по инициатива на частноправни субекти във връзка със съдебно производство за прилагане на конкурентното право, в основата на което е решението от 19 юли 2016 г. В писмените си становища те се позовават и на иска за обезщетение за вреди на ищците в главното производство („техния иск“).

28. Следователно, дори да се вземат предвид писмените становища на заинтересованите страни, съдържанието на настоящото преюдициално запитване не позволява да се установи категорично дали разглежданото в главното производство искане за представяне на доказателства е подадено не преди, а едновременно със или след предявяването на иск за обезщетение за вреди.

29. Член 1 от Директива 2014/104, озаглавен „Предмет и обхват“, обаче предвижда в параграф 2, че с тази директива се установява по-специално прилагането на правилата за конкуренция „при искове за обезщетение за вреди, предявени пред националните съдилища“. В тази връзка член 22, параграф 2 от посочената директива, който се отнася до прилагането във времето на националните разпоредби за транспониране, различни от тези, с които се транспонират материалноправните разпоредби на същата директива, определя тяхното приложно поле ratione temporis, като препраща към датата на сезиране на национална юрисдикция с иск за обезщетение за вреди[9].

30. A priori, така определеното приложно поле на Директива 2014/104 изглежда не обхваща исканията за представяне на доказателства, подадени преди предявяването на иск за обезщетение за вреди. Някои национални законодатели[10] и някои автори в областта на правната теория[11], изглежда, тълкуват тази директива в посочения смисъл. Според това тълкуване държавите членки все пак могат да въведат правила относно такива искания за представяне на доказателства. Всъщност член 5, параграф 8 от посочената директива позволява на държавите членки да въведат правила, които водят до по-широко представяне на доказателства, без да се засягат разпоредбите на член 5, параграфи 4 и 7 и член 6 от същата.

[9] Съгласно тази разпоредба „[д]ържавите членки гарантират, че всички различни от посочените в параграф 1 национални мерки, които са приели в съответствие с член 21, не се прилагат за искове за обезщетение за вреди, с които техните национални[…] съдилища са сезирани преди 26 декември 2016 г.“.

[10] Вж. *Malinauskaite*, J., *Cauffman*, C. The Transposition of the Antitrust Damages Directive in the Small Member States of the EU — A Comparative Perspective. — Journal of European Competition Law & Practice, 2018, vol. 9, No. 8, p. 501.

[11] Вж. *Kirst*, P. The temporal scope of the damages directive: a comparative analysis of the applicability of the new rules on competition infringements in Europe. — European Competition Journal, 2020, vol. 16, No. 1, p. 113, и *Petr*, M. Czech Republic, Piszcz, A. (éd.), Implementation of the EU Damages Directive in Central and Eastern European Countries, University of Warsaw Faculty of Management Press. Warsaw, 2017, p. 98. Вж. също в този смисъл, макар не така категорично, *Rodger*, B.J. *Sousa Ferro*, M., *Marcos*, F. A Panacea for Competition Law Damages Actions in the EU? A Comparative View of the Implementation of the EU Antitrust Damages Directive in sixteen Member Statesл — Maastricht Journal of European and Comparative Law. 2019, vol. 26, No. 4, 488—489.

31. Предвид съществуващите съмнения по въпроса дали запитващата юрисдикция вече е била сезирана с иск за обезщетение за вреди, трябва да разгледам правилността на тълкуването, представено в предходната точка от настоящото заключение.

б) Анализ

32. В текстовете на някои езици [12] формулировката на член 5, параграф 1 от Директива 2014/104, чието тълкуване се иска от запитващата юрисдикция, е по-малко ограничителна и категорична от тази на член 1, параграф 2 от тази директива.

33. Също така в текстовете на някои езици [13] определението на понятието „доказателства“ в член 2, точка 13 от Директива 2014/104 препраща към всички видове доказателства, допустими „пред *сезирания с иск национален съд*“, а в текстовете на други езици [14] — към доказателствата, допустими „пред *сезирания национален съд*“, без да се уточнява, че става дума за иск за обезщетение за вреди (курсивът е мой).

34. И което е още по-важно, волята на законодателя на Съюза да не ограничава приложното поле на член 5 от Директива 2014/104 до исканията за представяне на доказателства, подадени едновременно със или след предявяването на иск за обезщетение за вреди, изглежда в съзвучие с член 5, параграф 3 и член 6, параграф 4, буква б) от тази директива.

35. Член 5, параграф 3 от Директива 2014/104 въвежда, макар и неизчерпателно, критерии, приложими при преценката за пропорционалност на искане за представяне на доказателства.

36. В този смисъл член 6, параграф 4, буква б) от Директива 2014/104, който се отнася до представянето на доказателства, съдържащи се в преписка на орган за защита на конкуренцията, препраща към член 5, параграф 3 от тази директива и уточнява, че когато оценяват пропорционалността на разпореждане за представяне на информация в съответствие с тази последна разпоредба, националните съдилища вземат предвид и въпроса дали искането за представяне на доказателства е направено във връзка с иск за обезщетение за вреди пред национален съд.

37. В същия ред на мисли в съображение 22 от Директива 2014/104 се посочва, че за да се гарантира ефективната защита на правото на обезщетение, не е необходимо всеки документ, отнасящ се до производство по член 101 ДФЕС или 102 ДФЕС, да бъде представен на ищеца само на основание на „намерението на ищеца да предяви иск за обезщетение за вреди“, тъй като е малко вероятно да се налага този иск да бъде основан на всички доказателства в преписката относно това производство. Също така в съображение 27 от тази директива се прави препратка към „достъп[а] [на увредените лица] до доказателствата от значение за делото, които са им необходими за подготовка на исковете им за обезщетение за вреди“.

[12] По-специално текстовете на английски и френски език, в които се посочва, че държавите членки гарантират възможността да се подаде искане за представяне на доказателства при „производство, *свързано* с иск за обезщетение за вреди в Съюза“ („procédures *relatives* aux actions en dommages et intérêts intentées dans l'Union“) (курсивът е мой), докато в текста на полски език става дума по-специално за „производството по иск за обезщетение за вреди“ („w postępowaniu o odszkodowanie“).

[13] По-специално в текста на полски език („przed sądem krajowym, do którego wpłynęło powództwo“).

[14] По-специално в текста на френски език.

38. От член 6, параграф 4, буква б) от Директива 2014/104 във връзка със съображения 22 и 27 от нея следва, че някои доказателства, отнасящи се до производствата на органите за защита на конкуренцията, могат да бъдат предоставени на даден ищец в отговор на искането му за представяне на доказателства по член 6 от тази директива, когато същият възнамерява да предяви иск за обезщетение за вреди. Същото би трябвало да важи и за член 5 от посочената директива.

39. Всъщност законодателят на Съюза не би създал режим, в рамките на който лице, претърпяло вреда вследствие на нарушение на конкурентното право, може да подаде искане за представяне на доказателства извън какъвто и да било иск по същество, ако документите се съдържат в преписката на орган за защита на конкуренцията, но може да подаде такова искане единствено във връзка с такъв иск, ако доказателствата не се съдържат в тази преписка. Освен това фактът, че производството е започнато от орган за защита на конкуренцията не обосновава такова разграничение. Всъщност в тези две хипотези, както следва от член 5, параграф 1 от Директива 2014/104, за да може да поиска представянето на доказателства, ищецът трябва да е в състояние да подкрепи вероятната основателност на претенцията си за претърпени вреди.

40. От съображения за изчерпателност ще добавя, че макар в тези две хипотези несъмнено да съществува връзка между доказателствата, чието представяне се иска, и иска, който лице, претърпяло вреда вследствие на нарушение на конкурентното право, възнамерява да предяви, исканите доказателства трябва преди всичко да са от значение за делото.

41. Директива 2014/104 обаче, изглежда, не определя връзката, която технически трябва да съществува на процесуално равнище, между искане за представяне на доказателства и иск за обезщетение за вреди (искане за представяне на доказателства като мярка в производство по същество, искане, разглеждано в рамките на инцидентно производство или дори в рамките на отделно производство).

42. Директива 2014/104 не определя и момента на сезиране на национален съд с искане за обезщетение за вреди.

43. Следователно, дори да се допусне, че Директива 2014/104 се отнася само до исканията за представяне на доказателства, подадени във връзка с иск за обезщетение за вреди, може да се приеме, че искането за представяне на доказателства е подадено във връзка с иск за обезщетение за вреди и/или налага като условие предявяването на такъв иск, когато искане за обезщетение за вреди трябва да се предяви в кратък срок след подаването на искане за представяне на доказателства, подкрепящо вероятната основателност на претенцията за претърпени вреди или евентуално в кратък срок след уважаване на това искане, като при неспазване на срока са предвидени санкции.

в) Обсъждане по тълкуване в обратен смисъл и доводи за отхвърлянето му

44. Би могло a priori да се възприеме и тълкуване на разпоредбите на Директива 2014/104, обратно на представеното в точка 38 от настоящото определение.

45. Всъщност може да се изложи доводът, че Директива 2014/104 по принцип не обхваща искания за представяне на доказателства, подадени преди предявяването на иск по същество. Съгласно този прочит член 6, параграф 4, буква б) от тази директива се отнася само до случаите, в които националният законодател е решил, в съответствие с член 5,

параграф 8 от посочената директива, да въведе правила, водещи до по-широко представяне на доказателства, и по-конкретно позволяващи представянето на доказателства да се иска преди предявяването на иск по същество. Доколкото възможността за въвеждане на такива правила може да бъде упражнена от държавите членки, без да се засяга член 6 от същата директива, държава членка не би била в състояние да разреши искане за представяне на доказателства ex ante, което да може да се извърши, без да се прецени тяхната пропорционалност, тъй като тази преценка позволява да се защити интересът от прилагането на правилата за конкуренция от страна на публичните органи.

46. Въпреки това, на първо място, анализът на подготвителните работи по Директива 2014/104 не позволява да се подкрепи такова тълкуване.

47. В предложението за директива Комисията се позовава на резултатите от консултациите, за да посочи, че „[р]еспондентите приветстваха ръководния принцип за обезщетение и произтичащия от него избор да не се предлагат мерки […] от американски тип [като] широкообхватно досъдебно проучване на доказателствата („pre-trial discovery“)“ [15]. От това не следва, че представяне на доказателства под контрола на национален съд не може да се извърши преди предявяването на иска по същество, когато ищецът е в състояние да подкрепи вероятната основателност на претенцията си за претърпени вреди.

48. И което е още по-важно, съгласно подготвителните работи, решение Pfleiderer [16] създава доста голяма несигурност, що се отнася до категориите документи, които могат да бъдат разкривани, като Директива 2014/104 е насочена към предотвратяване на тази несигурност [17]. В основата на преюдициалното запитване в делото, по което е постановено това решение, [e] производство с предмет искане за пълен достъп до преписката на национален орган за защита на конкуренцията, подадено с цел да се подготви предявяването на иск за обезщетение за вреди. Изглежда волята да се отстрани тази несигурност е причина за споменаването в тази директива на възможността да се поиска представянето на доказателства, когато искане за обезщетение за вреди е планирано не в контекста по член 5 от посочената директива, озаглавен „Представяне на доказателства“, а единствено в този по член 6 от нея, озаглавен „Представяне на доказателства, съдържащи се в преписка на орган за защита на конкуренцията“ [18].

49. На второ място, връзката между член 5 и член 6 от Директива 2014/104 не позволява да се приеме, че приложното поле на втората разпоредба е по-широко от това на първата. Всъщност, от една страна, член 6 от тази директива се прилага „за целите на исковете за

[15] Вж. също работен документ на службите на Комисията относно исковете за обезщетение за вреди при нарушаване на правилата за конкуренция на Съюза (Commission staff working paper accompanying the White paper on damages actions for breach of the EC antitrust rules (SEC(2008) 404 окончателен), към който препраща Бялата книга относно исковете за обезщетение за вреди при нарушаване на антитръстовите правила на Европейската общност. В точка 95 от този работен документ Комисията посочва, че очевидно не предлага прекалено широка система за разкриване преди процеса, която може би няма лесно да се впише в правната традиция и в принципите на гражданското процесуално право на държавите членки и би могла да влезе в противоречие с принципите на някои държави членки, свързани с обществения ред.

[16] Решение от 14 юни 2011 г. (C-360/09, EU:C:2011:389).

[17] Вж. Commission Staff Working, Document — Impact Assessment Report, Damages actions for breach of the EU antitrust rules Accompanying the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union (SWD(2013) 203 final), достъпен само на английски език.

[18] В този смисъл съображение 22 от Директива 2014/104, което е свързано с представянето на доказателствата, съдържащи се в преписка на орган за защита на конкуренцията, се отнася до положение, при което ищецът „[има намерение] да предяви иск“. Текстът на това съображение, изтъкнато в точка 37 от настоящото заключение в подкрепа на защитаваното тук тълкуване, е ясно повлиян от решение от 6 юни 2013 г., Donau Chemie и др. (C-536/11, EU:C:2013:366, т. 33), което от своя страна препраща към решение от 14 юни 2011 г., Pfleiderer (C-360/09, EU:C:2011:389).

обезщетение за вреди“, „в допълнение на член 5“ от нея[19]. От друга страна, преценката за пропорционалност на искането за представяне на доказателства от националните съдилища се извършва в съответствие с член 5, параграф 3 от посочената директива. Всъщност, ако в контекста по член 6 от същата директива националните съдилища са длъжни да вземат предвид въпроса дали искането е формулирано във връзка с иск за обезщетение за вреди („националните съдилища вземат предвид и […]“.), това обстоятелство може евентуално да бъде взето предвид и когато преценката за пропорционалност се извършва в изолирания контекст по член 5 от Директива 2014/104. Фактът, че законодателят изрично се позовава на това обстоятелство в член 6, параграф 4, буква б) от тази директива, показва волята му да засили връзката, която трябва да съществува между искане за представяне на доказателства, съдържащи се в преписка на орган за защита на конкуренцията, и иск за обезщетение за вреди.

50. На трето място, представянето на доказателства преди предявяването на иск по същество може понякога да е необходимо за подготовката на такъв иск. Тази възможност допринася за полезното действие на членове 101 ДФЕС и 102 ДФЕС. От тази гледна точка, да се приеме, че при определени условия искане за представяне на доказателства, подадено преди иск за обезщетение за вреди, също попада в приложното поле на Директива 2014/104, позволява да се намалят разликите между националните системи на държавите членки и да се хармонизират правилата от значение за ефективното прилагане на правото на Съюза в областта на конкуренцията[20].

51. С оглед на съображенията, изложени в точки 38—43 от настоящото заключение, следва да се приеме, че поне в някои случаи[21] искане за представяне на доказателства, технически подадено преди предявяването на иск за обезщетение за вреди, може да попадне в приложното поле на Директива 2014/104.

2. По приложимостта на Директива 2014/104 ratione temporis

52. Разглежданото в главното производство искане за представяне на доказателства е подадено от ищците в главното производство на 25 март 2019 г., след датата на транспониране на Директива 2014/104, определена за 27 декември 2016 г., на основание националните разпоредби за транспониране на тази директива в испанското право.

53. Освен това, както посочих в точка 8 от настоящото заключение, от решението от 19 юли 2016 г. следва, че за ответниците в главното производство нарушението е установено за периода от 17 януари 1997 г. до 18 януари 2011 г., който предхожда датата на транспониране на Директива 2014/104.

[19] Вж. член 6, параграф 1 от Директива 2014/104.

[20] Вж. в този контекст съображение 7, трето и четвърто изречение от Директива 2014/104, съгласно което „[т]ези разлики водят до несигурност по отношение на условията, при които увредените лица могат да упражнят правото си на обезщетение, произтичащо от ДФЕС, и засягат действителната ефективност на това право. Тъй като увредените лица често избират да предявят искове за обезщетение за вреди пред съдилищата на своите държави членки на установяване, несъответствията между националните правила водят до неравнопоставени условия във връзка с исковете за обезщетение за вреди и съответно могат да засегнат конкуренцията на пазарите, на които извършват дейност увредените лица и предприятията нарушители“. В този смисъл вж. също съображения 8 и 9 от тази директива.

[21] По-специално при наличие на връзка между искане за представяне на доказателства и искане за обезщетение за вреди като предвидената в испанското право, която се изразява по-специално в задължение за предявяване на иск за обезщетение за вреди в срок до 20 дни, като при неспазване на този срок са предвидени санкции. Вж. бележка под линия 8 от настоящото заключение.

54. При тези обстоятелства отговорът на въпроса дали Директива 2014/104 се прилага ratione temporis може да бъде намерен в член 22 от тази директива.

55. Всъщност съгласно член 22, параграф 1 от Директива 2014/104 националните мерки, с които се транспонират материалноправните разпоредби на тази директива, нямат обратно действие. Това правило обаче не се прилага за националните мерки, с които се транспонират „другите“ разпоредби на посочената директива. Що се отнася до тези последни разпоредби за транспониране, в съответствие с член 22, параграф 2 от същата директива държавите членки гарантират само че те не се прилагат за искове за обезщетение за вреди, с които техните национални съдилища са сезирани преди 26 декември 2014 г. Следователно посочените разпоредби трябва да се прилагат към производство, което е образувано пред национален съд след датата на транспониране на Директива 2014/104. Тази логика относно приложимостта на разпоредбите на тази директива, които не са материалноправни, е типична — съгласно националните правни системи — за процесуалните разпоредби. От това стигам до извода, че позоваването на „всички различни от [материалноправните разпоредби] национални мерки“ по смисъла на член 22, параграф 2 от посочената директива, се отнася до процесуалните разпоредби.

56. Запитващата юрисдикция посочва, че с преюдициалното запитване се цели да се разбере системата за представяне на доказателства „с процесуален характер“, уредена в членове 5—8 от Директива 2014/104 и развита в испанския вътрешен правен ред в член 283 bis от Code de procédure civil (Граждански процесуален кодекс). Въпреки това за целите на член 22 от тази директива и предвид самостоятелния характер на понятията, използвани в тази разпоредба, именно Съдът трябва да извърши окончателна квалификация на естеството на разпоредбите, които могат да попаднат в приложното поле на посочената директива.

57. Въпреки доводите, че разпоредбите на Директива 2014/104 относно представянето на доказателства предоставят определени права на икономическите оператори, които прилагат правилата на Съюза в областта на конкуренцията, тези права все пак могат да бъдат упражнявани само в рамките на производство пред национален съд и по същество става въпрос за процесуални разпоредби, позволяващи на този съд да установи фактите, на които се позовават страните в производството. Същото важи, поне в някои случаи, за искане за представяне на доказателства, технически подадено преди предявяването на иск за обезщетение за вреди [22].

58. Следователно член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 е приложим ratione temporis към главното производство.

[22] Наистина някои автори в областта на правната теория считат, че искане за представяне на доказателства, подадено преди иск за обезщетение за вреди, не е от процесуално естество, тъй като предоставя право да се иска представянето на доказателства във връзка с изолирано производство. Вж. по-специално *Kirst*, P. The temporal scope of the damages directive: a comparative analysis of the applicability of the new rules on competition infringements in Europe. — European Competition Journal, 2020, vol. 16, No. 1, 113—114. Този подход обаче, противно на предложения от мен в точки 38—43 от настоящото заключение, изхожда от предпоставката, че искане за представяне на доказателства, подадено преди искане за обезщетение за вреди, не попада в приложното поле на Директива 2014/104.

B. По същество

1. Становища на запитващата юрисдикция и на заинтересованите страни

59. Запитващата юрисдикция посочва доводите в подкрепа на тълкуването, съгласно което член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 се отнася само до вече съществуващите доказателства, както и доводите против това тълкуване.

60. От една страна, що се отнася до тълкуването, съгласно което член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 се отнася единствено до вече съществуващите доказателства, тя посочва, на първо място, че то се потвърждава от текста на тази разпоредба и от поясненията, дадени в съображение 14 от тази директива. Всъщност тази разпоредба и това съображение се отнасят до доказателствата под контрола на ответника или на трето лице.

61. На второ място, запитващата юрисдикция отбелязва, че в член 5, параграф 2 от Директива 2014/104 е упоменато представянето на конкретни доказателства или съответни категории от доказателства, които са посочени въз основа на разумно достъпни факти. В съображение 16 от тази директива се посочва, че дадена категория доказателства следва да бъде определена, по-специално посредством времето на изготвяне на исканите документи.

62. На трето място, тя отбелязва, че в Директива 2014/104 е посочено не представянето на „информация“, а представянето на „доказателства“.

63. В този смисъл нидерландското правителство се позовава на няколко съображения от Директива 2014/104[23] и на предложението за директива[24], за да изтъкне, че тази директива се отнася единствено до представянето на доказателства, които съществуват или са държани от страна по производството или от трети лица.

64. Ответниците в главното производство подкрепят това тълкуване по същите съображения като посочените от запитващата юрисдикция. Те добавят, че член 5, параграф 8 от Директива 2014/104 позволява на държавите членки да въведат правила, които водят до по-широко представяне на доказателства. Според ответниците в главното производство испанският законодател не е използвал тази възможност, за да разреши исканията за представяне на несъществуващи доказателства.

65. От друга страна, доводите на запитващата юрисдикция в подкрепа на тълкуването, съгласно което член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 се отнася и до доказателствата, изготвени ex novo, са изведени от телеологичното и от систематичното тълкуване на тази

[23] Като се позовава, подобно на запитващата юрисдикция, на съображение 14 от Директива 2014/104, в което се посочва, че „[н]еобходимите доказателства за доказване на претенция за претърпени вреди често са в изключителното притежание на ответника или на трети лица и не са известни […] в достатъчна степен за ищеца“, нидерландското правителство добавя, че съгласно съображение 28 от тази директива националните съдилища следва да бъдат по всяко време в състояние във връзка с иск за обезщетение за вреди да издадат разпореждане за представяне на доказателства, „съществуващи“ независимо от производствата на орган за защита на конкуренцията. Това правителство се позовава и на съображение 39 от посочената директива, съгласно което тежестта на доказване не следва да засяга възможността нарушителят да използва доказателства „извън тези, с които разполага, като например доказателствата, които вече са придобити в хода на производството, или доказателства, държани от други страни по производството или от трети лица“.

[24] Нидерландското правителство се позовава на предложението за Директива 2014/104, в което Комисията посочва, че „разкриването на доказателства, с които разполага ответната страна или трета страна, може да бъде разпоредено само от съдиите и подлежи на строг и активен съдебен контрол по отношение на нуждата от него, неговия обхват и пропорционалност“.

разпоредба. На първо място, според тази юрисдикция едно ограничаване на системата за представяне на доказателства би могло да накърни правото на обезщетение в пълен размер и принципа на ефективност. На второ място, правилата в тази директива относно разходите и разноските за представянето на доказателства — като част от принципа на пропорционалност при разглеждането на искане за представяне на доказателства — могат да означават, че страната, от която са поискани доказателства, трябва да извърши действие по изготвяне на нов документ.

66. Ищците в главното производство, испанското правителство и Комисията подкрепят това тълкуване, по-специално по съображенията, изложени от запитващата юрисдикция.

2. По буквалното тълкуване

67. По същество член 5, параграф 1, от Директива 2014/104 предвижда, в първото си изречение, че лице, което претендира, че е увредено вследствие на нарушение на конкурентното право, може да поиска представянето на доказателства от значение за делото, които са под контрола на ответника или на трето лице. Във второто си изречение тази разпоредба предвижда, че ответникът трябва да може да поиска да се разпореди представяне на доказателствата от значение за делото от ищеца или трето лице, без да уточнява, че това трябва да са доказателства под техен контрол.

68. Прочитът на член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 може да наведе на мисълта, че формулираните от ищците искания, посочени в първото изречение от тази разпоредба, се отнасят само до вече съществуващи доказателства. Всъщност, от гледна точка на самия текст, за разлика от исканията на ответниците, посочени във второто изречение, формулираните от ищците искания, изглежда, трябва да се отнасят до доказателства, намиращи се под контрола на друго лице.

69. Съображения 15 и 39 от Директива 2014/104 обаче поставят под съмнение този прочит, а съображения 14 и 28 от тази директива изобщо не го потвърждават, противно на твърденията на нидерландското правителство.

70. Всъщност, първо, от една страна, съображение 15 от Директива 2014/104 не прави разлика, що се отнася до контрола върху доказателствата, между исканията, формулирани от ищец, и формулираните от ответник („на ищците е предоставено право да искат представянето на доказателства от значение за техните претенции, без да е необходимо да посочват конкретните доказателства [и] ответниците [трябва] да могат да поискат представяне на доказателства от ищците“). От друга страна, съображение 39 от тази директива гласи, че нарушителят следва да има възможността да използва доказателства, „държани“ от други страни по производството или от трети лица.

71. Второ, съображение 39 от Директива 2014/104 не е изчерпателно, доколкото препраща към „доказателства извън тези, с които разполага [нарушителят], *като например* доказателствата, които вече са придобити в хода на производството, или доказателства, държани от други страни по производството или от трети лица“[25]. Във всеки случай позоваването на доказателствата, държани от другата страна по производството или от

[25] Курсивът е мой.

трети лица, изглежда, произтича не от волята да се ограничат доказателствата, чието представяне може да бъде поискано, а от желанието да се направи съпоставка между доказателствата под контрола на нарушителя и тези под контрола на други лица.

72. Трето, в съображение 14 от Директива 2014/104 несъмнено се посочва — в контекста на доказателствата, необходими за доказване на претенция за претърпени вреди — че доказателствата невинаги, но „често“ са в изключителното притежание на ответника или на трети лица. В случая става въпрос за пример, използван след това за излагането на проблема, към предотвратяването на който е насочена Директива 2014/104. Всъщност от това съображение 14 следва, че строгите правни изисквания към ищците да докажат подробно всички факти по делото в началото на производство по иска и да предоставят точно определени придружаващи доказателства може неоправдано да възпрепятства ефективното упражняване на правото на обезщетение. Във всеки случай това съображение, изглежда, по-скоро подкрепя утвърдителния отговор на настоящия преюдициален въпрос.

73. Четвърто, в съображение 28 от Директива 2014/104, което се отнася до член 6, параграф 9 от нея, се използва изразът „доказателства, съществуващи независимо от производствата на орган за защита на конкуренцията“, когато се имат предвид доказателствата, различни от посочените в член 6, параграфи 5 и 6 от тази директива. Следователно става въпрос за доказателства, чието представяне не е автоматично забранено от посочената директива, съгласно тези разпоредби, предвид интереса от прилагането на конкурентното право от страна на публичните органи[26].

74. Ето защо самостоятелното разглеждане на член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 и на съображенията, свързани с проблематиката, за която се отнася тази разпоредба, не е достатъчно, за да може да се даде отговор на настоящия преюдициален въпрос.

75. Директива 2014/104 съдържа редица определения, които трябва да се използват, за да се определи смисълът на нейните разпоредби, и по-специално този на член 5, параграф 1 от нея, който се отнася до представянето на доказателствата от значение за делото.

76. Значението на доказателствата за делото изглежда се изразява в наличието на връзка между искането доказателство и искането за обезщетение за вреди[27], като понятието „доказателства“, чието тълкуване е от основно значение за отговора, който трябва да се даде на настоящия преюдициален въпрос, е определено в член 2, точка 13 от Директива 2014/104.

77. Съгласно това определение понятието „доказателства“ се отнася до „всички видове доказателства, допустими пред сезирания национален съд, и по-специално документи и всички други вещи, съдържащи информация, независимо от носителя, на който тя се съхранява“. Следователно a priori в това определение трите понятия, а именно „доказателства“, „видове доказателства“ и „вещи, съдържащи информация“, изглежда, се използват по взаимозаменяем начин.

[26] По същата причина определението на понятието „вече съществуваща информация“ в член 2, точка 17 от Директива 2014/104 не съдържа полезни насоки за отговора на настоящия преюдициален въпрос, извън отнасящите се до взаимозаменяемостта на понятията „информация“ и „доказателство“. Вж. точка 78 от настоящото заключение.

[27] Вж. съображение 15, второ изречение от Директива 2014/104, съгласно което „тъй като съдебното производство в областта на конкуренцията се характеризира с информационна асиметрия, е целесъобразно да се гарантира, че на ищците е предоставено право да искат представянето на доказателства *от значение за техните претенции*, без да е необходимо да посочват конкретните доказателства“ (курсивът е мой).

78. Освен това в определението на понятието „вече съществуваща информация“ в член 2, точка 17 от Директива 2014/104 към тези три взаимозаменяеми понятия е добавено и понятието „информация“. Всъщност това понятие е дефинирано като „доказателства“, които съществуват независимо от производство пред орган за защита на конкуренцията.

79. Следователно използваните в Директива 2014/104 понятия и техните определения, които се употребяват в рамките тази директива по взаимозаменяем и не съвсем последователен начин, също не позволяват да се даде еднозначен отговор на настоящия преюдициален въпрос. При все това, като се има предвид, че Директива 2014/104 изглежда използва понятията „доказателства“ и „информация“ по взаимозаменяем начин, буквалното тълкуване на тази директива по принцип допуска член 5, параграф 1 от нея да се тълкува в смисъл, че посочената директива позволява на националните съдилища да разпореждат представянето на документи, които страната, до която се отнася искането за информация, трябва да изготви ex novo посредством обобщаване или систематизиране на намиращи се у нея информация, знания или данни, доколкото тази разпоредба се отнася до представянето на „доказателствата от значение за делото, които са под [контрола на ответника или на трето лице]“. Във всеки случай за тълкуването на разпоредба на правото на Съюза следва да се взема предвид не само нейният текст, но и контекстът ѝ и целите на правната уредба, от която тя е част.

3. По систематичното тълкуване

80. Член 6 от Директива 2014/104, озаглавен „Представяне на доказателства, съдържащи се в преписка на орган за защита на конкуренцията“, уточнява в параграф 4, че националните съдилища издават разпореждания за представяне на информация, когато се произнасят по подадени от страните искания[28].

81. Впрочем съгласно член 5, параграф 2 от Директива 2014/104 с такова разпореждане може да се иска представянето на категории доказателства, които са от значение за делото.

82. Несъмнено, както отбелязва запитващата юрисдикция[29], в съображение 16 от Директива 2014/104 се посочва, че такава категория доказателства от значение за делото следва бъде определена посредством общите характеристики на съставните ѝ елементи, като в тази връзка се споменава „времето на изготвянето на [документите, чието представяне се иска]“. Това съображение съдържа редица препратки, които евентуално могат да се окажат полезни за определянето на категория доказателства от значение за делото, но които не са изчерпателни. Освен това то препраща и към предмета или съдържанието на съставните елементи на категория доказателства от значение за делото.

[28] Съгласно член 6, параграф 4, буква б) от Директива 2014/104, „[к]огато оценяват пропорционалността на *разпореждане за представяне на информация* в съответствие с член 5, параграф 3, националните съдилища вземат предвид и […] дали страната, поискала представянето на доказателства, го е направила във връзка с иск за обезщетение за вреди пред национален съд“ (курсивът е мой). Освен това в член 5, параграф 7 от Директива 2014/104 се уточнява, поне в текста на френски език, че „[д]ържавите членки гарантират, че на лицата, от които се изисква представяне на доказателства, е предоставена възможност да бъдат изслушани, преди национален съд *да разпореди представянето* [*на информация*] съгласно [този] член“ („Les États membres veillent à ce que les personnes à qui une demande de production de preuves est adressée aient la possibilité d'être entendues avant qu'une juridiction nationale *n'ordonne la production d'informations* en application de cette disposition“) (курсивът е мой). Следователно посочената разпоредба потвърждава, че понятията „доказателства“ и „информация“ са използвани по взаимозаменяем начин в рамките на Директива 2014/104. И което е още по-важно, тя потвърждава също че националните съдилища, които се произнасят по исканията за представяне на доказателства, разпореждат представянето на информация.

[29] Вж. точка 61 от настоящото заключение.

За да изпълни разпореждане, свързано с така определена категория доказателства, лицето, за което се отнася това разпореждане, трябва по принцип да направи проучване, насочено към исканата информация.

83. В този смисъл, съгласно член 5, параграф 3, буква б) от Директива 2014/104, при преценката за пропорционалност на искания за представяне на доказателства националните съдилища са длъжни да вземат предвид, по-специално „обхват[а] и разходите по представянето на доказателства, по-специално за всяко засегнато трето лице, включително за предотвратяване на неконкретизирани искания за информация, която едва ли е от значение за страните по производството“. От това следва, че законодателят на Съюза е взел предвид факта, че за да се осигури изпълнение на разпореждане за представяне на информация, понякога може да е необходимо да се извършват действия, надхвърлящи обикновеното изпращане на съдържащите информация вещи.

84. Следователно възниква въпросът дали такива действия могат да се състоят в обобщаване или систематизиране на информация, знания или данни. Като се има предвид, че буквалното тълкуване на Директива 2014/104 не позволява да се даде отговор на този въпрос, по-специално поради разликите между нейния текст на различните езици[30], и че систематичното тълкуване дава само насока в подкрепа на утвърдителен отговор на същия въпрос, следва да се направи телеологичното тълкуване на тази директива.

4. По телеологичното тълкуване

85. Както изтъкват ищците в главното производство, телеологичното тълкуване на Директива 2014/104, което взема предвид нейната цел, трябва да доведе до извода, че правилата в областта на конкуренцията трябва да се прилагат ефективно и че за тази цел на увредените страни трябва да се предоставят ефикасни средства за уравновесяване на информационната асиметрия. Всъщност в тази директива се съдържат редица препратки към нейните две цели: ефективността на прилагането на тези правила от страна на частноправни субекти[31] и отстраняването на тази асиметрия[32].

86. Произнасяйки се в подкрепа на подхода, застъпван от ищците в главното производство, испанското правителство и Комисията посочват, че достъпът до полезна и автентична информация е в съответствие с необходимостта да се гарантира полезното действие на членове 101 ДФЕС и 102 ДФЕС и на правото на обезщетение в пълен размер, потвърдено в член 3 от Директива 2014/104.

87. Освен това тези страни изтъкват, че както е посочено в съображение 4 от Директива 2014/104, необходимостта от ефективни процесуални средства за защита произтича също така от правото на ефективна правна защита, предвидено член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и в член 47, първа алинея от Хартата на основните права на Европейския съюз.

[30] Вж. бележка под линия 28 от настоящото заключение.

[31] Вж. преди всичко член 1, параграф 1 от Директива 2014/104, съгласно който с тази директива се установяват определени правила, необходими да се гарантира, че всеки, който е претърпял вреда вследствие на нарушение на конкурентното право, може ефективно да упражни правото си да претендира обезщетение в пълен размер за тази вреда.

[32] Вж. съображения 15, 46 и 47 от Директива 2014/104.

88. Обратно, нидерландското правителство поддържа, че ако страна в производството или трети лица бъдат задължавани на основание член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 да представят доказателства ex novo, това щяло да наруши равновесието между интереса на лицето, което иска да получи информация от значение за делото, и интереса на лицето, което я предоставя.

89. Впрочем, доколкото се отнася до представянето на доказателства, Директива 2014/104 съдържа механизъм за уравновесяване на засегнатите интереси под строгия контрол на националните съдилища, най-вече що се отнася до значението на поисканите доказателства за делото [33] и до необходимостта и пропорционалността на мерките за тяхното представяне [34]. За тази цел член 5 от посочената директива въвежда критерии за упражняването на този контрол. При това националните съдилища имат задължението да отчитат също законните интереси [35] и основните права на страните и на третите лица [36].

90. И което е още по-важно от гледна точка на телеологичното тълкуване: изначалното изключване на възможността да се иска представянето на документи, които страната, до която се отнася искането за информация, трябва да изготви ex novo, би довело в някои случаи до създаването на непреодолими пречки пред прилагането на правилата на Съюза в областта на конкуренцията от страна на частноправни субекти. Следователно в по-голямо съответствие с целта на Директива 2014/104 за отстраняване на информационната асиметрия е да се признае тази възможност и нейните практически приложения да се очертаят посредством разглеждане на исканията за представяне на доказателства, като същевременно централната роля се възложи на националните съдилища.

91. Нещо повече, в случая самите ответници в главното производство приемат, че от тях може да се поиска да предоставят налични в системата им достатъчно точни данни, при спазване на принципите на необходимост и на пропорционалност и с подходяща защита на поверителността на информацията. След като тази информация бъде разкрита, ищците в главното производство биха могли да я обработят по начина, който считат за подходящ, за да обосноват искането си.

92. Възможно е обаче представянето на голям брой документи в противоречие с изискванията за релевантност, пропорционалност и необходимост да доведе до процесуална пречка и на практика да не отстрани информационната асиметрия, характерна за прилагането на правилата в областта на конкуренцията от страна на частноправни субекти. Както изтъкват ищците в главното производство, предоставянето на необработени и евентуално многобройни документи, отговарящи само частично на искането и обобщени по начин, който е известен единствено на техния автор, би могло на практика да лиши член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 от неговото практическо действие. При такова положение може да е необходимо да се ангажира специалист, за да извърши действия, които авторът на документите е можел да направи с по-малко усилия и на по-ниска цена.

[33] Вж. точка 76 от настоящото заключение.

[34] Вж. съображение 16 от Директива 2014/104.

[35] Съгласно член 5, параграф 3, второ изречение от Директива 2014/104, когато определят дали поискано от дадена страна представяне на доказателства е пропорционално, националните съдилища отчитат законните интереси на всички засегнати страни и трети лица.

[36] Вж. в този смисъл член 5, параграф 7 от Директива 2014/104, съгласно който държавите членки гарантират, че на лицата, от които се изисква представяне на доказателства, е предоставена възможност да бъдат изслушани, преди национален съд да разпореди представянето на информация съгласно този член. Вж. също съображение 53 от тази директива.

93. Следователно телеологичното тълкуване на Директива 2014/104 подкрепя утвърдителния отговор на настоящия преюдициален въпрос.

5. Междинно заключение

94. С оглед на изложените по-горе доводи, предвид незадоволителните резултати от буквалното тълкуване и недвусмислените изводи, произтичащи от систематичното и телеологичното тълкуване, член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 трябва да се тълкува в смисъл, че представянето на „доказателства от значение за делото“ по смисъла на първото изречение от тази разпоредба обхваща и документите, които страната, до която се отнася искането за информация, може да се наложи да изготви ex novo посредством обобщаване или систематизиране на намиращи се у нея информация, знания или данни. Във всички случаи националните съдилища трябва да ограничат представянето на доказателства до това, което е релевантно, пропорционално и необходимо, като отчитат законните интереси и основните права на тази страна.

95. В този контекст [37] националните съдилища могат да вземат предвид например периода, за който се иска представянето на доказателства [38], както и наличието на алтернативи, включващи обобщаване или систематизиране на информацията, предоставена от страната, за която се отнася разпореждането за представяне на информация, извършено от специалист или от страната, поискала тяхното представяне [39].

96. Това тълкуване не се поставя под съмнение от останалите доводи, представени от ответниците в главното производство и от нидерландското правителство.

6. По довода относно правомощията на Комисията

97. Ответниците в главното производство отбелязват, че в рамките на прилагането на конкурентното право от страна на публичните органи Комисията може да иска от разследваните субекти да предоставят единствено документите, свързани с разследването, които се намират под техен контрол [40]. В това отношение те се позовават на практиката на Съда и на заключението по дело HeidelbergCement/Комисия, в което генералният адвокат Wahl е приел, че понятието „информация“ не може да се разбира дотолкова широко, че да е възможно от предприятията да се изисква да изпълняват задачи, които са част от проверката по случая [41].

[37] В това отношение, без да формулира въпрос относно преценката за пропорционалност, запитващата юрисдикция отбелязва, че ако Съдът възприеме широко тълкуване на член 5 от Директива 2014/104, отговорът на преюдициалния ѝ въпрос ще е от значение и за тази преценка, защото може да предостави насоки относно обхвата на пропорционалността. Поради това ще се ограничa до някои примери, които с оглед на обстоятелствата в главното производство могат да бъдат полезни за запитващата юрисдикция.

[38] В случая Комисията е установила, че картелът, вследствие на който е настъпила твърдяната вреда, е съществувал 14 години, що се отнася до ответниците в главното производство (от 17 януари 1997 г. до 18 януари 2011 г.), докато ищците в главното производство искат ценова листа за период от 28 години (от 1 януари 1990 г. до 30 юни 2018 г.).

[39] Вж. точка 92 от настоящото заключение.

[40] Вж. решение от 29 юни 2006 г., Комисия/SGL Carbon (C-301/04, EU:C:2006:432, т. 41). Вж. също решение от 7 януари 2004 г., Aalborg Portland и др./Комисия (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P и C-219/00 P, EU:C:2004:6, т. 61).

[41] Заключение на генералния адвокат Wahl по дело HeidelbergCement/Комисия (C-247/14 P, EU:C:2015:694, т. 106).

98. Споделям този довод, с който ответниците в главното производство изглежда поддържат, че що се отнася до представянето на доказателства, правата на лице, претърпяло вреда вследствие на нарушение на конкурентното право, по принцип не могат да бъдат по-широки от правомощията, с които разполага Комисията, когато се прилага конкурентното право по инициатива на тази институция.

99. Въпреки това, на първо място, следва да се отбележи, че тези правомощия на Комисията включват широки правомощия за разследване [42] и че разследваните предприятия са длъжни активно да съдействат на тази институция.

100. На второ място, съдебната практика, на която се позовават ответниците в главното производство, се отнася до правен проблем, различен от повдигнатия с настоящото преюдициално запитване. Всъщност тя се отнася до въпроса дали Комисията може да поиска представянето на документи, които са под контрола на разследвано предприятие, дори те да могат да бъдат използвани за установяване наличието на антиконкурентно поведение от страна на това предприятие. Съдът е отговорил утвърдително на този въпрос. Несъмнено този отговор е подчинен на условието Комисията да не може да изисква отговори, с които предприятие би признало наличието на нарушение. От това обаче не може a contrario да се направи изводът, че при никакви обстоятелства не е възможно да се иска представянето на документи посредством обобщаване или систематизиране на намиращи се у това предприятие информация, знания или данни.

101. На трето място, що се отнася до заключението на генералния адвокат Wahl, на което се позовават ответниците в главното производство, от него не следва и че Комисията при никакви обстоятелства не може да иска представянето на такива документи. Всъщност анализираният от генералния адвокат правен проблем се отнася до въпроса дали Комисията има право да налага конкретни и строги указания как предприятията да предоставят информацията. Контекстът по делото, по което е представено това заключение, е специфичен и според генералния адвокат се изразява в „превъзлагане“ на работата по случая на самото разследвано предприятие [43]. Дори в този контекст обаче генералният адвокат не изключва възможността Комисията да изисква информация, която това предприятие трябва да оформи [44].

102. Следователно тълкуването на член 5, параграф 1 от Директива 2014/104 в смисъл, че тази разпоредба се отнася и до доказателствата, изготвени ex novo, не може да бъде ограничавано с довод, основан на тезата, че правомощията на Комисията са по-ограничени.

7. По довода относно режима на санкции

103. От факта, че член 8, параграф 1, буква б) от Директива 2014/104 предвижда санкция за унищожаване на доказателства, нидерландското правителство прави извод, че доказателства от значение за делото по смисъла на член 5, параграф 1 от тази директива могат да са само вече съществуващите такива.

[42] Вж. членове 17—21 от Регламент (ЕО) № 1/2003 на Съвета от 16 декември 2002 година относно изпълнението на правилата за конкуренция, предвидени в членове [101 ДФЕС и 102 ДФЕС] (ОВ L 1, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 167).

[43] Вж. заключението на генералния адвокат Wahl по дело HeidelbergCement/Комисия (C-247/14 P, EU:C:2015:694, т. 122).

[44] Вж. заключението на генералния адвокат Wahl по дело HeidelbergCement/Комисия (C-247/14 P, EU:C:2015:694, т. 117).

104. Според мен този довод не е убедителен. Макар наистина да не е възможно да се унищожи несъществуващо доказателство, представянето на такова доказателство все пак може да се откаже и евентуално да не се изпълни разпореждане на национален съд за представяне на доказателства — положение, предвидено в член 8, параграф 1, буква а) от Директива 2014/104. Следователно не може да се твърди, че тази директива не предвижда санкции, свързани с доказателства, които трябва да се изготвят ex novo, и от това да се направи изводът, че такива доказателства не попадат в обхвата на член 5, параграф 1 от нея.

105. Без да се засягат изложените по-горе допълнителни бележки по доводите, развити от ответниците в главното производство и от нидерландското правителство, поддържам позицията, която изложих в точка 94 от настоящото заключение.

VI. Заключение

106. Предвид изложените по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на единствения преюдициален въпрос, поставен от Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona (Търговски съд № 7, Барселона, Испания), по следния начин:

„Член 5, параграф 1 от Директива 2014/104/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 ноември 2014 година относно някои правила за уреждане на искове за обезщетение за вреди по националното право за нарушения на разпоредбите на правото на държавите членки и на Европейския съюз в областта на конкуренцията трябва да се тълкува в смисъл, че представянето на „доказателства от значение за делото“ по смисъла на първото изречение от тази разпоредба обхваща и документите, които страната, до която се отнася искането за информация, може да се наложи да изготви ex novo посредством обобщаване или систематизиране на намиращи се у нея информация, знания или данни.

Във всички случаи националните съдилища трябва да ограничат представянето на доказателства до това, което е релевантно, пропорционално и необходимо, като отчитат законните интереси и основните права на тази страна“.